

expediency of professional training of specialists in the pharmaceutical industry in the process of studying chemical disciplines on the basis of systemic, activity, integrative, personality-oriented, competence-based, technological approaches has been proved.

The realization of the systemic approach according to the curriculum of preparation of professional junior bachelors of specialty 226 "Pharmacy, industrial pharmacy" is characterized; the principles of the systemic approach used in the process of studying chemical disciplines are analyzed. The use of modern innovative technologies in the professional training of specialists is revealed on the basis of activity and integrative approaches; the role of "cases" in teaching chemistry, which contributes to the formation of professional competence of students of professional higher education, as well as creative development of the future pharmacists and their appropriate long-term choice of own vector of sustainable education, has been identified and reviewed. The functions of integration of training pharmacy specialists in the educational process are determined. The role of personality-centered approach through the use of professionally-oriented tasks of different levels of complexity, the solution of which models the situations that students will face in future professional activities, is illustrated, the step-by-step formation of the specialists' competence from the standpoint of the competence approach is revealed. It is proved that training on the basis of the competence approach forms in students the qualities necessary for the implementation of professional activity(ies). The criteria and essence of the technological approach are considered, the basic technologies of training, which are effective in professional preparation of future pharmacists in the course of studying of chemical disciplines, are characterized.

Prospects for further research are outlined, among which are the following: to develop professionally-oriented tasks, "cases" of varying complexity in chemical disciplines and their implementation in the educational process in order to test their effectiveness in shaping the professional competence of future pharmacists.

Key words: *pharmaceutical education, professional competence, systems approach, activity approach, integrative approach, personality-centered approach, competence approach, technological approach, case study, professionally oriented tasks, college.*

УДК 785.6.071.2:008]:793.3

Інна Коган

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-9119-6624

Олександр Матковський

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7814-7991

DOI 10.24139/2312-5993/2022.01/074-086

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МАЙСТЕРНОСТІ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА В СФЕРІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дослідження спрямоване на обґрунтування теоретичних і методичних засад формування майстерності сучасного концертмейстера дисциплін напряму «Хореографія» в закладах вищої освіти. Проаналізовано критерії професійної майстерності піаніста-концертмейстера щодо вдосконалення особистих професійних якостей у хореографічній діяльності, основними з яких є професійна компетентність, гуманістична спрямованість, виконавська техніка, імпровізаційна творчість. Розглянуто співвідношення понять

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
«талант» як природний дар та «майстерність», якої набуває людина завдяки розвитку власного потенціалу, відданості професійній справі. Запропоновано шкалу рівнів діяльності концертмейстера в хореографічному класі як фахівця.

Ключові слова: майстерність, талант, потенціал особистості, технічна обдарованість, віртуозність, концертмейстерська діяльність, імпровізаційна творчість, виконавська техніка.

Постановка проблеми. Фах піаніста-концертмейстера є найбільш затребуваний у системі музичного виконавства та втілює різновекторні напрямки цього виду діяльності. На сучасному етапі розвитку гостро постає проблема вдосконалення професійної майстерності фахівця як соціально активної особистості, зорієнтованої на безперервний саморозвиток і самовдосконалення. По-перше, концертмейстер повинен поєднувати в собі високий рівень загальних теоретичних, методичних та професійних знань, по-друге, здійснювати професійну діяльність якісно в контексті особистісного творчого усвідомлення.

Кожна людина, яка досягла високого рівня розвитку особистості, відчуває гостру потребу зробити власний внесок до суспільного прогресу й тому неминуче стає творцем (Петрушин, 2008).

Перебуваючи в постійному творчому середовищі, піаніст спроможний проаналізувати свої можливості та скласти власну програму подальшого зростання у професійній майстерності. Усе перераховане вище, безумовно, сприяє професійному становленню творчої особистості концертмейстера хореографічного класу. У цьому контексті важливою складовою є отримання задоволення від діяльності й розширення можливостей реалізації фахових навичок у виконавському процесі.

Аналіз актуальних досліджень. Вагомі розробки щодо майстерності концертмейстера хореографічних дисциплін висвітлюються в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, ґрунтовний аналіз діяльності концертмейстера в балетному класі запропоновано видатними концертмейстерами з багаторічним стажем Г. Безуглою та Л. Ярмолівич, заслуговують на увагу практичні рекомендації О. Аксьонова, Н. Слупської. Цікаві матеріали щодо сучасних напрямів танцювального мистецтва, зокрема джаз-модерн танцю, висвітлено в методичних рекомендаціях провідного концертмейстера Херсонського державного університету І. Кравченко. Методичні особливості концертмейстерської справи розглядаються в роботі Е. Афанасьєвої (Київський національний університет культури і мистецтв). Теоретичні засади концертмейстерського виконавства у сфері хореографії означено в роботах Л. Ладигіна.

Досліджені різними авторами аспекти виконавської діяльності балетного концертмейстера дозволяють поповнити дефіцит знань про принципові питання й заслуговують на увагу, але не вичерпують усіх запитів, які пов'язані з різноплановою діяльністю піаністів-концертмейстерів. У роботах сучасних науковців, зокрема, не розглядаються питання теоретичного характеру, а більш зорієнтовані на практичну сторону діяльності концертмейстера в хореографії та в інших сферах складної поліфункціональної концертмейстерської спеціалізації.

Термінологічний апарат аналізу поняття «потенціал особистості», а також близьких за змістом «особистісний потенціал» і «людський потенціал» (за визначенням дослідниці В. Міляєвої) у науковій літературі використовуються як синоніми. Висвітленню важливих проблемно-теоретичних питань присвячені роботи видатних психологів (Д. Леонт'єв, С. Головін, Д. Гудінг, А. Деркач, В. Зазикін, В. Маралів), які розглядають особистісний потенціал людини як системне, інтегративне утворення особистості. Досліджується низка структурних складових, що зумовлюють її спроможність виходити зі стійких внутрішніх критеріїв, чітко орієнтуватися у своїй життєдіяльності, зберігати стабільність у професійній діяльності на фоні тиску зовнішніх чинників. Зокрема, Л. Виготський зазначає, що «все внутрішнє у вищих формах було зовнішнім».

Заслуговують на увагу дослідження в галузі психології творчості Б. Теплова, Д. Кінарської, Н. Кузьміної, І. Страхова, О. Кокуна, В. Петрушина, Г. Ципіна.

Мета статті полягає у визначенні теоретичних та методичних засад професійної майстерності концертмейстера та розробці шкали рівнів діяльності концертмейстера хореографічного класу як фахівця.

Методи дослідження: *теоретичний* – аналіз та обґрунтування психолого-педагогічної та спеціальної літератури, пов'язаних із теоретичним осмисленням суттєвих особливостей майстерності концертмейстерської діяльності піаніста в класі хореографії. Її естетичні функції, художні ідеали та професійні принципи, так само, як і комплекс властивих їй виразно-технічних прийомів і засобів, стає предметом спеціального вивчення з позиції педагогіки, психології та музикознавства.

Виклад основного матеріалу. Концертмейстерська майстерність у хореографічному класі пов'язана, перш за все, з музичним виконавством та проявляється тільки в активній професійній діяльності. Динаміка сучасного музично-виконавського процесу вимагає не лише

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
інноваційних пошуків, але й урахування досягнень у цій практиці, результативність якої була доведена в минулі роки. Успіх цілком залежить від особистості концертмейстера, який майстерно володіє професійними навичками та досконало їх застосовує у своїй роботі. Прагнення до постійного вдосконалення в професійній діяльності повинно бути внутрішньою потребою музиканта-піаніста.

Невід'ємною складовою професійного визначення людини є розвиток її природних здібностей. По-перше – це **талант**, завдяки якому вона виділяється серед інших людей. Проте потрібно відрізнити його від технічних умінь та навичок. Звичайно, ці категорії частково збігаються, але вони не ідентичні. Бо можна потенційно володіти природним обдаруванням, але помітно відставати в плані рухомоторних умінь та навичок.

Відомий театральний режисер, актор і педагог К. Станіславський на своє поставлене питання: «Що таке талант?» – дає відповідь: «Талант – це щаслива комбінація багатьох творчих здібностей людини в поєднанні з творчою волею». На думку К. Станіславського, талант потребує, перш за все, розвитку пропорційних моментів в області етики, гігієни, практичної діяльності.

Талант – термін узагальнений, який означає факт значної переваги в можливостях та результатах діяльності. Цікаво, що різними мовами (включаючи англійський варіант «talent») звучить однаково та вміщає в собі дещо високе, масштабне та монолітне (Кінарська, 2004, с. 17-18).

Розмірковуючи конкретно про талант піаніста-концертмейстера, необхідно розглянути характеристики, які визначаються терміном «музичність». Емоційний відгук на музику за допомогою основних здібностей людини: музичного слуху та ритмічного відчуття, які пов'язані зі сприйманням та відтворенням звуковисотного та ритмічного ходу. Визначене ще Б. Тепловим, це положення, безсумнівно, перевірене часовими межами і не потребує додаткових пояснень.

Погоджуючись із таким положенням, дослідники додають і інші здібності, наприклад: музичну фантазію (В. Мясіщев «Психологія відносин»), музичну творчу обдарованість (О. Мелік-Пашаєв), художні, технічні та естетичні здібності (С. Савшинський «геній піаністичної педагогіки» за висловом А. Шнітке), музичне мислення (Г. Ципін), музичну пам'ять (І. Гейнрихс), ладове, темброве чуття, емоційність, чуття гармонії (С. Науменко), пізнавальні музичні здібності.

У творчому процесі присутня концентрація всіх зусиль та емоційне захоплення змістом різноманітного музичного матеріалу. Важлива функція покладена на посилений розвиток віртуозно-технічних, рухово-моторних здібностей. Техніка – це швидкість і спритність пальців; це вміння зіграти у відповідному темпі, чітко, упевнено, включаючи гами, арпеджіо, октавні пасажі, комбінації з подвійних нот тощо. Існує й глибше тлумачення техніки – це можливість матеріалізувати свій задум у звуках. За висловом Б. Асаф'єва, «техніка – це вміння робити те, що хочеш».

Слід зазначити, що технічна обдарованість належить до загальної музичної обдарованості. Вона має винятково важливе значення у професії концертмейстера, але не тотожна таланту. Технічна сторона більш помітна, бо знаходиться на поверхні, її легше побачити, ніж розпізнати глибинні спеціальні професійні можливості, які по-справжньому розкриваються лише з часом. До того ж сприймання таланту завжди суб'єктивне. А музика не може додати нових фактичних або ідейних знань, але вона спроможна поглибити ці знання й відтворити їх більш емоційно насиченими на вищому рівні. «Крім здібностей, – вважав С. Рахманінов, – до справжнього таланту слід додати і дар працездатності з моменту усвідомлення свого таланту» (Петрушин, 2008, с. 32).

Навпаки, **майстерність** – категорія об'єктивна і її необхідною умовою є технічна бездоганність. Між двома поняттями «техніка» та «віртуозність» існує багато близького, спорідненого, але ці терміни лише перетинаються одне із одним і не рівнозначні між собою. На практиці можна володіти висококласною технікою, бути майстром у цій справі, не будучи віртуозом, а можна бути віртуозом, не маючи права іменуватися майстром.

Майстерність проявляється в діяльності, проте до неї вона не зводиться. Її сутність полягає в активності особистості в професійній діяльності, у її позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на ґрунті реалізації власної системи цінностей (Зязюн, 1997, с. 29).

Майстерність – це перш за все точність. Технічна майстерність проявляється зазвичай у багатстві та різноманітності звукоколеристичних ефектів, яскравих тембрових фарб, вишуканих ритмічних нюансів, педальних тонкощів тощо. Чим складніша інтерпретаторська ідея, тим повинна відповідати різноманітніша палітра виразно-технічних засобів для її відтворення. Елементарної пальцевої моторики тут замало.

Складність досягнути майстерності у професійній концертмейстерській діяльності знаходиться в прагненні до рівня цього ідеалу і завдяки цьому прагненню розкривати свій власний потенціал. Окрім того, музика обов'язково має щось змінювати в творчій діяльності людини – привносити або очищення, або внутрішнє збагачення, наповнювати та відповідати різним настроям в її житті. З погляду композиційних прийомів, хореографічної лексики, віртуозної та трюкової техніки виконання досить багатий та різноманітний обсяг музичних творів композиторів різних епох і національностей значною мірою впливає на активний розвиток музичного сприйняття, уяви, фантазії, розширює кругозір, активно формує музичне мислення та створює широкі можливості для вдосконалення технічних прийомів і в цілому формує загальну музичну культуру всіх учасників творчого процесу.

Музичності танцю навчають майстри хореографічного мистецтва. Саме вони виховують здатність до втілення музичного осередку в танцювальній творчості. І лише концертмейстер на уроці танцю чи репетиції зможе допомогти їм зосередитися на вирішенні цих важливих пластичних завдань (Безугла, 2017, с. 225-226).

На думку науковців, майстерність тісно пов'язана із професійним і загальним самовдосконаленням фахівця, із розвитком його здібностей, розробкою й поглибленням нових сучасних психолого-педагогічних знань та вмінь. Проте майстерність не може бути обмежена лише високим рівнем спеціальних навичок та вмінь. Головним завжди є особистість музиканта в його спроможності проявити творчу ініціативу, вміння оцінити свої дії, пізнати та зрозуміти свій внутрішній світ, здатність усвідомлювати ставлення інших людей до себе, як вони розуміють твою позицію як фахівця.

У виконавському мистецтві піаніста-концертмейстера беруть активну участь всі психічні процеси в нерозривній єдності. Наука розглядає їх як самостійні галузі, диференціюючи таким чином: відчуття, сприйняття, уявлення, емоції, мислення, пам'ять, увага, воля. Ці процеси задіяні не тільки у виконавстві, а й у формуванні художньої техніки, а тому мають безпосереднє відношення до майстерності. Сучасна наука визначає їх як вищу діяльність, яка базується на взаємообумовленості всіх пізнавальних процесів організму людини (Бірмак, 1973, с. 18).

Концертмейстерство в хореографії є прикладом універсального поєднання в межах професійної діяльності елементів майстерності як педагога, виконавця, імпровізатора і як психолога. За визначенням

видатного піаніста, педагога, композитора Є. Шендеровича, «... у діяльності концертмейстера поєднуються педагогічні, психологічні, творчі функції». Дуже важко віддати в чомусь перевагу або відокремити одне від одного.

Не завжди логічним є прив'язувати майстерність концертмейстера до стажу його роботи з хореографами. Вона може проявлятися й на більш ранніх етапах професійної діяльності.

«Концертмейстерська хореографічна спеціалізація висуває високі вимоги, насамперед, до рівня піаністичної майстерності» (Безугла, 2017, с. 8).

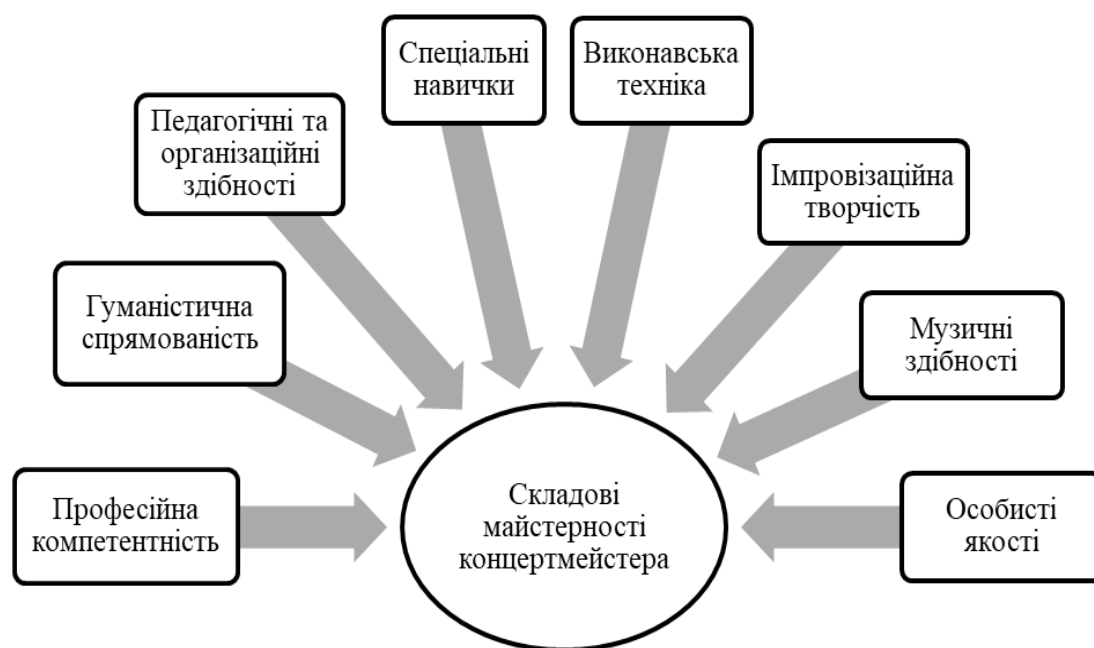

Рис. 1. Критерії майстерності піаніста-концертмейстера хореографічного напрямку діяльності.

Професійна компетентність є підґрунтям майстерності та охоплює особистісні можливості концертмейстера, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізуватися у творчій багатогранній діяльності в хореографічному класі. Її зміст складають професійний досвід, уміння та навички на теоретичному, методичному і технічному рівнях, які забезпечуються психолого-педагогічними та спеціальними науковими знаннями. Слід зазначити, що елементи творчості присутні в будь-якій діяльності людини, але особливого значення вони набувають у професійній мистецько-педагогічній практиці, зокрема в концертмейстерській.

Гуманістична спрямованість – одна з визначальних характеристик майстерності. Це спрямованість на особистість іншої людини, уміння вступати в контакт із оточуючими, ураховуючи їх

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
вікові, соціально-культурні, статусні особливості, зміцнювати духовні цінності, моральні норми поведінки. Піаніст-концертмейстер має бути пропагандистом найкращих здобутків музичного мистецтва. Залучаючи до особистої системи світосприйняття, він у такий спосіб формує і світогляд студентів-хореографів.

Педагогічні та організаційні здібності – це особливі якості концертмейстера в концентрації уваги та гнучкості реакції, що забезпечують успішність творчого педагогічного процесу у спілкуванні між педагогом-хореографом та студентом. Відповідно, умовами успішного творчого контакту є професійна мобільність, здатність до адаптації, чітка ритмічна дисципліна, добре розвинений тембральний та фактурний слух, уміння вправно редагувати нотний текст відповідно до виконуваних вправ екзерсису, танцювальних комбінацій, етюдів тощо.

Спеціальні навички. Притаманні представникам цієї професії такі спеціальні здібності, як можливість легко оперувати музично-слуховими уявленнями, почуття музичного ритму і, найголовніше, здатність відчувати емоційну виразність звуковисотного руху (Петрушин, 2008, с. 39).

Для успішного вирішення різних завдань концертмейстеру балетного класу в музично-творчій діяльності зазвичай недостатньо знань лише з одного предмету. Необхідно поглибити й зосередити увагу на гармонії, аналізу форм, поліфонії, музичній психології, педагогічній майстерності тощо. Різноманітність і гнучкість мислення, здатність аналізувати предмет у різних взаєминах, достатня поінформованість у суміжних галузях знань – усе це допоможе концертмейстеру вільно досягати високих результатів у професійній діяльності.

Піаністи зазвичай не в змозі приступити до роботи в балетному класі, не маючи спеціальної підготовки, не оволодівши спеціальними професійними знаннями та навичками, пов'язаними з хореографічною сферою (Безугла, 2017, с. 9).

Виконавська техніка – тісно пов'язана з іншими здібностями, зокрема з артистичністю, віртуозністю, емоційністю та вольовими характеристиками концертмейстера. Вона є необхідним засобом для втілення музичних образів, пов'язаних із хореографічними вправами, етюдами, композиціями. Технічна сторона виконавської майстерності концертмейстера розкривається в різноманітті звукових та колористичних ефектах, вишуканих ритмічних формулах, тонкощах техніки педалювання тощо. Піаністу необхідно весь час утримувати себе в гарній виконавській формі.

Імпровізаційна творчість – це артистичність виконавця, який досягає високого рівня майстерності. Імпровізація сприяє формуванню універсального засобу музичної підтримки танцювальних рухів, є джерелом хореографічної образності, залежить від особистого та професійного досвіду фахівця. Технічними засобами концертмейстер ініціює особливий різновид музичного мислення, застосовуючи технічні прийоми, пов'язані з інтелектуальною діяльністю. Естетичні переживання, які виникають у процесі емоційного підйому, розкривають артистизм, здатність самовираження, крім того, допомагають усунути скутість і втому в освоєнні складних хореографічних рухів. Відгук на образний музичний лад допоможе не лише усвідомити художній зміст музичного тексту, але й розібратися в його структурі для кращого розуміння та освоєння тієї чи іншої хореографічної комбінації. Якість імпровізації та її художня цінність залежать від смаку піаніста-виконавця, його творчої уяви, теоретичних і практичних знань в області теорії музики, гармонії, запасу мелодичних та ритмічних зворотів.

Музичні здібності – музичний слух і ритм – є базовими носіями емоційно-сислової інформації в музиці, у яких розкривається звуковисотний та метроритмічний розвиток формування музичного полотна. Властивості музичного слуху досить різноманітні та індивідуальні, залежать від природних даних та їх активного вдосконалення. Проте, слух слід розрізняти не тільки як звуковисотний, а й тембровий та динамічний (Бірмак, 1973, с. 19).

Наряду з основними існують більш специфічні спеціальні музичні здібності, зокрема композиторські, виконавські або музично-педагогічні.

Знадобилися життя й досвід безлічі поколінь для того, щоб дослідити, поглибити і диференціювати музичні здібності особистості. У житті кожної окремої людини потрібна велика робота для виховання і розвитку задатків цих здібностей. Здатність бачити те, що бачить художник, здатність чути те, що чує музикант, подібно до інших здібностей, визначається і формується лише на практиці. (Савшинський, 2002, с. 9).

Особисті якості – висока моральність, широкий кругозір та ерудиція, наявність інтелектуальних здібностей, висока духовна культура, емоційна стійкість та витримка, наполегливість, співчуття, доброчесність і доброзичливість. Власне дотримання доброчесності передбачає однаковість моральної свідомості та доброчесного

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
вчинку, є однією з головних вимог сьогодення. Поняття «імідж» – це наше публічне «Я», яке складається з окремих компонентів та віддзеркалює внутрішній зміст. Створення такого іміджу, як варіант самопрезентації, передбачає певні інтелектуальні зусилля. Вдалий імідж визначають як саморозвиток особистості.

Професійні піаністи, як правило, мають досить високий рівень музичних здібностей, індивідуальні артистичні якості, досконало володіють піаністичною технікою, для того щоб їх імпровізаційна творчість була досить плідною.

Концертмейстерська діяльність, пов'язана з мистецтвом хореографії, як і будь-який інший вид професійної діяльності людини, має свою мотиваційну сферу, завдання, цілі та керується особливими специфічними характеристиками.

Рис. 2 Основні характеристики, які визначають майстерність концертмейстера балетного класу.

На основі аналізу наукових джерел та власного досвіду багатолітньої роботи в хореографічному класі можна запропонувати наступні рівні професійної майстерності піаніста-концертмейстера: елементарний рівень, базовий рівень та досконалий рівень (Табл. 1).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У процесі системного дослідження майстерності концертмейстерської діяльності піаніста в хореографічному класі, що органічно поєднує музично-

Таблиця 1

Рівні професійної майстерності піаніста-концертмейстера

Елементарний рівень	Характеризується наявністю окремих професійно значущих якостей. Концертмейстер посилається на досвід видатних майстрів у цьому виді музичного виконавства. Шукає причини невдач поза собою, звинувачуючи обставини чи інших осіб. Проте, якщо концертмейстер зупиняється лише на етапі методичних указівок, спостерігає роботу інших фахівців під час відкритих чи семінарських занять, то він перетворюється на інтерпретатора чужих ідей, але позитивний момент полягає в тому, що з часом він набуває досвіду в цій сфері діяльності та поступово формує свій власний стиль акомпанементу
Базовий рівень	Концертмейстер володіє основами виконавської майстерності: професійною компетентністю, гуманістичною спрямованістю, педагогічними, організаційними та музичними здібностями, виконавською технікою, побудовою відносин зі студентами і колегами на позитивній основі. Забезпечує високохудожній та професійний рівень музичного супроводу занять, репетицій студентів, здійснює добір музичного матеріалу
Досконалий рівень	Характерні: чітка спрямованість дій концертмейстера, співпраця в спілкуванні з викладачем-хореографом та студентами, самокритичне ставлення до власного виконавського досвіду, самовизначення позитивних і негативних сторін у своїй фаховій діяльності. Концертмейстер ініціативно і творчо підходить до професійної діяльності, є генератором ідей. Крім цього, піаніст-концертмейстер здатний проаналізувати власну діяльність і зосередити увагу на головному. Основні зусилля спрямовує на пошук самовдосконалення, самовиховання. На даному етапі яскраво проявляється індивідуальний стиль професійної діяльності

Упровадження в науковий обіг спеціальних знань про базові компоненти та професійну специфіку в хореографічній діяльності концертмейстера-піаніста, дає можливість диференційованого підходу до вирішення проблем щодо формування концертмейстерської майстерності. Результати дослідження дозволяють розширити діапазон знань і поглибити уявлення про майстерність концертмейстера в хореографічному класі.

Подальші дослідження можливо спрямувати на осмислення досягнень піаніста-концертмейстера в хореографічній діяльності як особливому виді творчості, що не стали достатньою мірою предметом розробки музикознавцями.

ЛІТЕРАТУРА

Панкевич, Г. Г. (1989). *Звучащие образы*. М.: Знание (Pankevych, G. G. (1989). *Sounding images*. М.: Knowledge).

- Кайдалова, Л. Г., Щокіна, Н. Б., Вахрушева, Т. Ю. (2009). *Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник*. Х.: Вид-во НФаУ (Kaidalova, L. G., Shchokina, N. B., Vakhrusheva, T. Yu. (2009). *Teacher's pedagogical skills: Textbook*. Kh.: NUPh Publishing House).
- Бочкарев, Л. Л. (2008). *Психология музыкальной деятельности «Классика-XXI»* (Bochkarev, L. L. (2008). *Psychology of musical activity «Classics-XXI»*).
- Фархутдинова, С. Г. (2017). *Основы фортепианного исполнительства: учебное пособие*. Нижневартовск (Farkhutdinova, S. G. (2017). *Basics of piano performance: Textbook*. Nizhnevartovsk).
- Зязюн, І. А., Крамущенко, Л. В., Кривонос, І. Ф. (1997). *Педагогічна майстерність: підручник*. К.: Вища шк. (Ziaziun, I. A., Kramushchenko, L. V., Kryvonos, I. F. (1997). *Pedagogical skills: Textbook*. K.: Higher school).
- Безуглая, Г. А. (2017). *Новый концертмейстер балета: Учебное пособие*. СПб: Лань; Планета музыки (Bezugaia, G. A. (2017). *The new ballet accompanist: A textbook*. SPb.: Lan; Planet of music).
- Метнер, Н. К. (1978). *Муза и мода*. YMCA PRESS Париж (Metner, N. K. (1978). *Muse and fashion*. YMCA PRESS Paris).
- Кинарская, Д. К. (2004). *Психология специальных способностей. Музыкальные способности*. М.: Таланты XXI век (Kinarskaia, D. K. (2004). *Psychology of special abilities. Musical ability*. M.: Talents of the XXI century).
- Кокун, О. М. (2012). *Психология професійного становлення сучасного фахівця: монографія*. К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство» (Kokun, O. M. (2012). *Psychology of the professional development of a bitter fakhivtsya: monograph*. K.: DP "Inform.-analit. Agency").
- Бирмак, А. В. (1973). *О художественной технике пианиста*. М.: Музыка (Birmak, A. V. (1973). *On the artistic technique of the pianist*. M.: Music).
- Савшинский, С. И. (2002). *Пианист и его работа*. М.: Классика-XXI (Savshinskyi, S. I. (2002). *The pianist and his work*. M.: Classic-XXI).
- Пертушин В.И. (2002). *Музыкальная психология. Учебное пособие для вузов*. М.: Академический проект Трикта (Pertushin, V. I. (2002). *Musical Psychology. Textbook for universities*. M.: Academic project Trixst).

SUMMARY

Kohan Inna, Matkovskiy Oleksandr. Theoretical and methodological bases of concertmaster's proficiency formation within choreography activity.

The investigation is directed to explain theoretical and methodological foundations of contemporary concertmaster's skill formation in "Choreography" discipline in higher educational establishments. Criteria of pianist-concertmaster's professional skills as to personal professional qualities improvement while choreography activity are analyzed. Professional competence, humanitarian orientation, technique, improvisation, creativity are among them. Correlation of the notions "talent" as a nature's gift and "mastery" acquired by man while personal potential development and due to devotion in profession are concerned. The scale of estimation of concertmaster's activity as a specialist is offered.

At the modern stage of development there is a burning problem of a specialist's professional skills improvement as socially active personality oriented to continuous self-development and self-improvement. Firstly, concertmaster must encompass high level of general theory, methodological and professional background, secondly, to carry out professional activity of high quality in the context of personality creative awareness.

Introduction of special knowledge about basic components and specific character of concertmaster-pianist's profession in choreography activity into study favours differential approach in solving problems connected with concertmaster's mastery formation. Results of the study enable extending knowledge degree and increase understanding of concertmaster's proficiency at choreography classes.

In the course of systemic investigation of concertmaster's activity as a pianist at choreography classes which successfully combine pedagogical, psychological, organizational and music mastery elements, the main idea is explicated with integrity and uniqueness of this phenomenon.

Key words: *proficiency, talent, personality's potential, technical endowments, virtuosity, concertmaster's activity, improvisational creativity, performance technique.*

УДК 373.5.016:62]:37.091

Вячеслав Люльченко

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID 0000-0002-6728-4744

Ларіса Суло

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID 0000-0003-1137-828X

Ольга Орлова

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID 0000-0003-4108-950X
DOI 10.24139/2312-5993/2022.01/086-094

ТЕХНІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена теоретичному дослідженню актуальності формування технічної компетентності в майбутнього вчителя трудового навчання та технології під час здобуття вищої освіти першого рівня. Сформовану технічну компетентність майбутнього вчителя трудового навчання та технології можна вважати ідеальним результатом професійної підготовки, тобто у здобувача повноцінно опановані знання про конструкційні матеріали (характеристика, критерії, добування, способи обробки), сформовані вміння конструювати вироби, ураховуючи властивості матеріалів, здійснювати економічний обрахунок під час підбору матеріалів для проекту, вибору способу обробки конструкційних матеріалів із послідовністю технологічних операцій, використовувати вторинні матеріали та набуті творчі навички для праці під час професійної діяльності.

Ключові слова: *освітній процес, здобувач, учитель трудового навчання та технології, професійна компетентність, технічна компетентність.*

Постановка проблеми. Сучасна вища освіта працює в напрямі пошуку вирішення проблеми ефективного формування компетентностей у здобувача освіти. Це викликано новим етапом розвитку освіти, що обумовлений переглядом та внесенням змін до змісту навчання в закладах загальної середньої освіти задля створення сприятливого освітнього середовища для розвитку задатків здобувачів загальної